

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym

**ANALIZA SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ
W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM**

Warszawa, czerwiec 2011r.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



MINISTERSTWO
ROZWOJU
REGIONALNEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
Sytuacja demograficzna	4
Rynek pracy	5
Sytuacja społeczna	11
Edukacja i wykształcenie	15
Spis ilustracji	19

Opracowanie:

Ewelina Ludwicka
Wydział Monitorowania
Departament Zarządzania EFS
Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Wprowadzenie

Głównym celem niniejszego opracowania jest poddanie analizie sytuacji społeczno-gospodarczej w województwie kujawsko-pomorskim w obszarach oddziaływania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) 2007-2013. Celem opracowania jest jednocześnie wskazanie istotnych problemów, które pojawiają się na regionalnym rynku pracy oraz w obszarze edukacji i integracji społecznej. Analiza może być tym samym wykorzystywana przez regionalnych decydentów, tj. władze regionalne i lokalne do celów planowania aktywnej polityki rynku pracy oraz stanowi zachętę do podejmowania pogłębionych analiz na poziomie lokalnym.

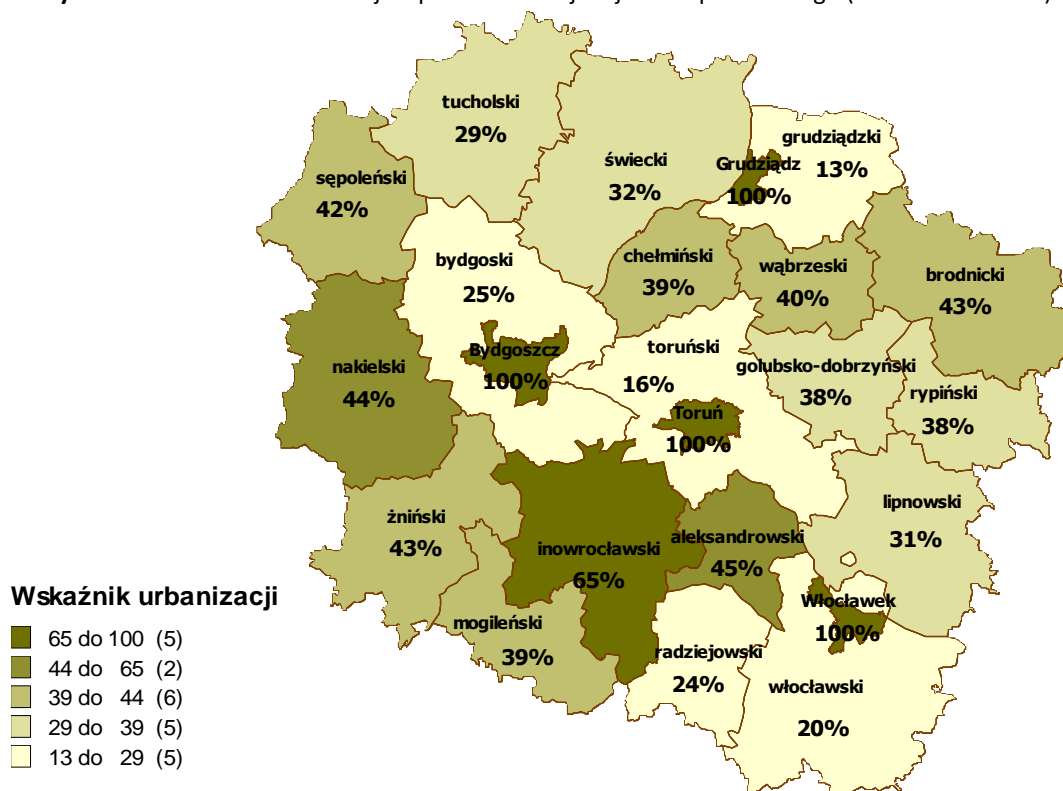
ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Sytuacja demograficzna

Województwo kujawsko-pomorskie zamieszkuje blisko 2,1 mln osób, co stanowi 5,4% mieszkańców Polski. Udział kobiet w populacji regionu jest taki sam jak na poziomie kraju i wynosi 52%. W Toruniu występuje największa liczba kobiet w stosunku do ogółu mieszkańców (54%), natomiast w trzech powiatach (grudziądzki, sępoleński i tucholski) kobiety stanowią połowę społeczności. Warto zaznaczyć, iż udział mieszkańców Bydgoszczy i Torunia wynosi 27% ludności województwa.

Blisko 61% populacji regionu zamieszkuje w miastach (1,3 mln). Wskaźnik urbanizacji jest zróżnicowany w poszczególnych powiatach. Poza powiatami mieszczącymi się w obrębie miast (Toruń, Bydgoszcz, Grudziądz, Włocławek), największa część ludności zamieszkuje obszary miejskie w powiecie inowrocławskim (65%). Natomiast, najniższy wskaźnik urbanizacji dotyczy powiatu grudziądzkiego (13%). Warto zauważyć, iż w powiatach o niskim wskaźniku urbanizacji, ze względu na znaczną część ludności zamieszkującej na wsi może występować zjawisko ukrytego bezrobocia.¹

Rysunek 1 Wskaźnik urbanizacji w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego (III kwartał 2010 r.)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jeśli chodzi o wskaźnik obciążenia demograficznego mierzony jako ludność w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, sytuacja w regionie przedstawia się korzystniej niż na poziomie kraju. W 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadały 24 osoby w wieku poprodukcyjnym (Polska - 26). Najwyższy wskaźnik obciążenia demograficznego występuje w Bydgoszczy (29), natomiast najniższy w powiecie toruńskim i bydgoskim (po 19).

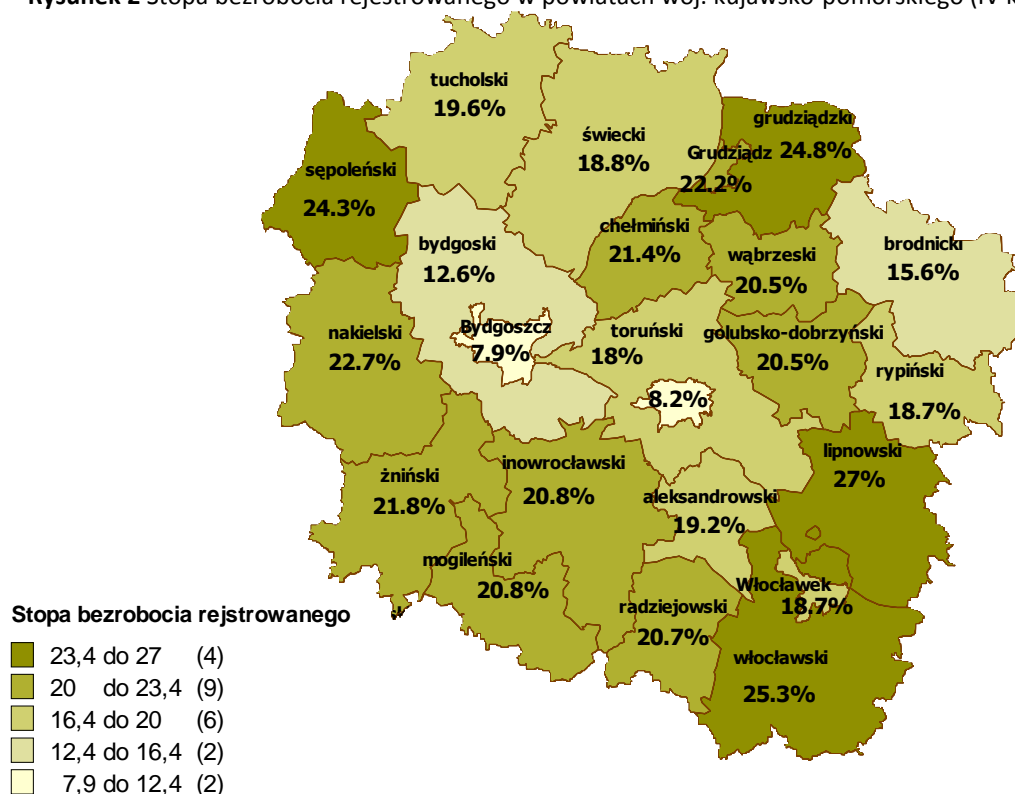
¹ Dane według stanu na koniec III kwartału 2010 r., BDL GUS

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Rynek pracy

Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec IV kwartału 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim wyniosła 16,6%, co **plasuje region znacznie powyżej średniego poziomu dla kraju** (12,3%). W stosunku do roku poprzedniego, sytuacja w kraju oraz regionie w zakresie bezrobocia rejestrowanego pogorszyła się (odpowiednio o 0,2 i 0,4 pkt. proc). **Województwo kujawsko-pomorskie należy do regionów o najwyższym poziomie bezrobocia** – lokuje się na trzecim miejscu (po woj. warmińsko-mazurskim 20% i zachodniopomorskim 17,4%). Sytuacja w poszczególnych powiatach jest dość zróżnicowana. Najwyższy poziom bezrobocia dotyczy powiatu lipnowskiego (27%) oraz włocławskiego (25,3%) i grudziądzkiego (24,8%). Tylko w dwóch powiatach stopa bezrobocia rejestrowanego jest niższa od występującej na poziomie kraju – w Bydgoszczy (17,9%) oraz Toruniu (8,2%).

Rysunek 2 Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego (IV kwartał 2010 r.)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

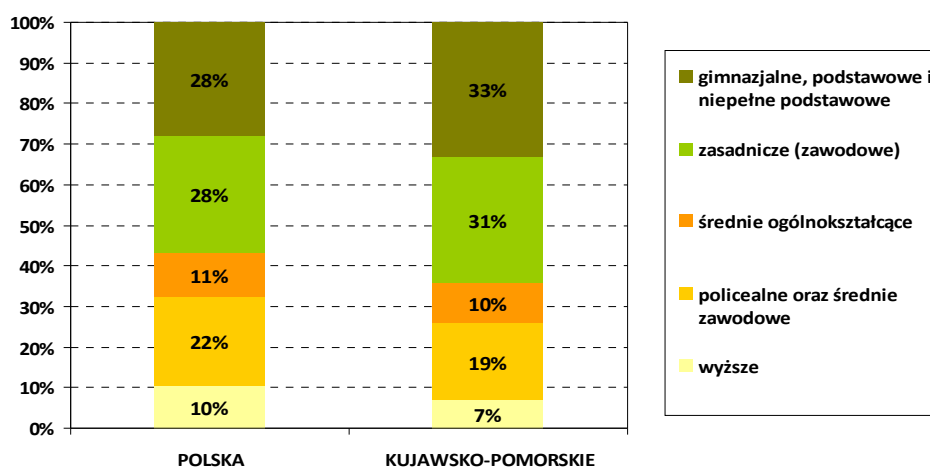
W województwie, według stanu na koniec 2010 r., zarejestrowanych było 139,4 tys. osób bezrobotnych, w tym 54% stanowiły kobiety. W stosunku do roku poprzedniego liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w regionie wzrosła o 4%, natomiast na poziomie kraju o 3%. Największa część osób zarejestrowana była w urzędzie pracy powiatu inowrocławskiego (10%) oraz miasta Bydgoszcz (9%). W przypadku Bydgoszczy należy podkreślić, iż mieszkańcy miasta stanowią 17% ludności województwa.

Grupa zarejestrowanych bezrobotnych z terenu województwa kujawsko-pomorskiego charakteryzuje się wyższym udziałem osób z wykształceniem średnim i niższym (74%) w porównaniu do struktury bezrobotnych na poziomie kraju (68%). Warto podkreślić szczególnie wysoki odsetek bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnymi i niższym (33%). Jednocześnie, województwo kujawsko-pomorskie cechuje najniższy udział osób z

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

wykształceniem wyższym wśród bezrobotnych w Polsce (7%). Poniżej przedstawiono strukturę wykształcenia zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Rysunek 3 Struktura zarejestrowanych osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia (IV kwartał 2010r.)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak na poziomie kraju, wzrósł udział osób długotrwale pozostających bez pracy w grupie zarejestrowanych bezrobotnych. W 2010 r. 30,1% zarejestrowanych bezrobotnych w regionie nie posiadało zatrudnienia w okresie przekraczającym 12 miesięcy (Polska 29,1%). W stosunku do roku poprzedniego, odsetek ten wzrósł o 1,5 pkt. proc. (3,3 pkt. proc. w kraju). Zjawiskiem długotrwałego bezrobocia najbardziej dotknięty jest Włocławek (42,2%) oraz powiat radziejowski (40,7%). Poza wskazanymi dwoma powiatami, w sześciu powiatach udział długotrwale bezrobotnych przekracza 30% (włocławski, lipnowski, mogileński, inowrocławski, świecki, chełmiński). Warto przypomnieć, iż powiaty lipnowski i włocławski poza nasileniem zjawiska długotrwałego pozostawania bez zatrudnienia, charakteryzują się również najwyższą stopą bezrobocia w województwie. Najniższy poziom długotrwałego bezrobocia dotyczy Torunia (19,1%).

Zgodnie z informacjami Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej dotyczącymi efektywności zatrudnieniowej realizowanych form aktywizacji, w województwie kujawsko-pomorskim w 2009 r. udział w programie na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej rozpoczęło blisko 50,5 tys. osób bezrobotnych, z których udział zakończyło blisko 48,3 tys. (96% uczestników). Po zakończeniu uczestnictwa w programie zatrudnienie znalazło blisko 25,2 tys. osób. Tym samym wskaźnik ponownego zatrudnienia² w regionie wyniósł 52,2%, co plasuje region na 10. pozycji w kraju. Średni wskaźnik ponownego zatrudnienia w 2009 r. wynosił 53,2%. Najwyższą efektywność aktywizacji uzyskano w woj. lubuskim (67,3%), natomiast najniższą w mazowieckim (42,4%). Najwyższą efektywność realizowanych form wsparcia w województwie cechuje Grudziądz (71,4%), natomiast najniższą powiat aleksandrowski (29,5%). W siedmiu powiatach (chełmiński, Grudziądz, inowrocławski, mogileński, nakielski, toruński, włocławski) efektywność zatrudnieniowa form aktywizacji była wyższa niż na poziomie kraju (53,2%). Poza uzyskaniem środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz doposażeniem i wyposażeniem

² Stosunek liczby osób, które po zakończeniu udziału w 2009 r. w określonej formie aktywizacji uzyskały w okresie do 3 miesięcy zatrudnienie lub inną pracę zarobkową lub podjęły działalność na własny rachunek, do liczby osób, które w 2009 r. zakończyły udział w danej formie aktywizacji.

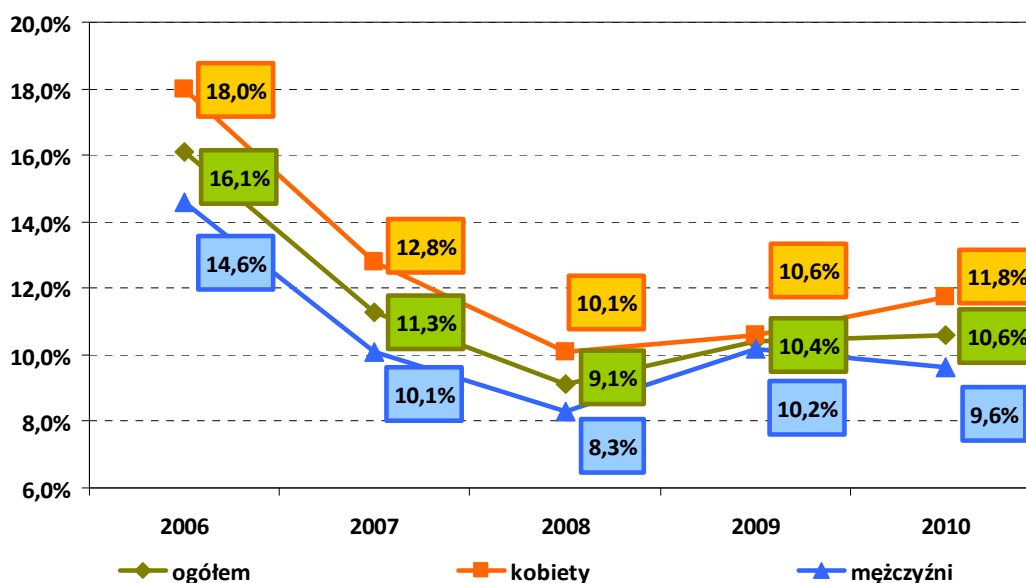
ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

stanowiska pracy, które charakteryzują się 100% efektywnością zatrudnieniową, najbardziej efektywną formą wsparcia osób bezrobotnych w kraju oraz w regionie okazały się prace interwencyjne (odpowiednio 72% i 74%). W powiecie aleksandrowskim i w Bydgoszczy osiągnięto 100% efektywności zatrudnieniowej dla tej formy wsparcia. Wysoką efektywnością w województwie charakteryzuje się również przygotowanie do zawodu w miejscu pracy (58,6%). Warto zaznaczyć, iż w powiecie aleksandrowskim zatrudnienie znalazło 85% uczestników tej formy wsparcia. Po zakończeniu udziału w stażach oraz w robotach publicznych zatrudnienie znalazła połowa uczestników. Pozytywnie w zakresie obu form wsparcia wyróżnia się Grudziądz (odpowiednio 82% i 74%). Natomiast w powiecie golubsko-dobrzyńskim odnotowano brak podjęcia zatrudnienia w wyniku udziału w robotach publicznych. Najniższą efektywność staży odnotowano w powiecie inowrocławskim (33%). Natomiast po objęciu bezrobotnych wsparciem szkoleniowym zatrudnienie znalazło 41% osób na poziomie województwa (powiat żniński 80%). Najniższa efektywność form aktywizacji realizowanych w województwie dotyczy prac społecznie użytecznych (24%). Warto zaznaczyć, iż w odniesieniu do prawie wszystkich form aktywizacji zawodowej (poza pracami społecznie użytecznymi), w woj. kujawsko-pomorskim występuje wyższa efektywność zatrudnieniowa niż na poziomie kraju. Natomiast w odniesieniu do prac społecznie użytecznych, w regionie występuje niższa efektywność od tej formy aktywizacji odnotowanej w kraju o blisko 16 pkt. proc.³

Dane **BAEL** za 2010 r. wskazują na wzrost stopy bezrobocia w województwie z poziomu 10,4% do 10,6%. Niemniej warto podkreślić, iż zmniejszył się dystans dzielący region od wartości na poziomie kraju. Wynika to głównie ze znacznego wzrostu średniej stopy bezrobocia w kraju w 2010 r. (z 8,2% do 9,6%). **Pod względem stopy bezrobocia województwo zajmuje jedną z najwyższych lokat w kraju (5 pozycja)**, a różnica pomiędzy regionem o najniższym bezrobociu (mazowieckie) a kujawsko-pomorskim wynosi 3,2 pkt. proc. Stopa bezrobocia kobiet w regionie (11,8%) jest wyższa niż mężczyzn (9,6%). Warto zwrócić uwagę, iż po wyraźnym zmniejszeniu w 2009 r. dysproporcji w poziomie bezrobocia kobiet i mężczyzn w województwie kujawsko-pomorskim (z 1,8 pkt. proc. na 0,4 pkt. proc.), w 2010 r. mamy do czynienia ze znaczącym wzrostem w porównaniu do roku ubiegłego (2,1 pkt. proc.). Jednocześnie, **stopa bezrobocia kobiet w regionie należy do trzech najwyższych w kraju** (tuż za woj. podkarpackim i świętokrzyskim). Powyższe wskazuje na **pogorszenie sytuacji kobiet na lokalnym rynku pracy w regionie kujawsko-pomorskim**.

³ *Efektywność podstawowych form aktywizacji zawodowej realizowanych w ramach programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2009 r.*, MPiPS Departament Funduszy, Warszawa lipiec 2010 r.

Rysunek 4 Stopa bezrobocia według BAEL w woj. kujawsko-pomorskim w latach 2006-2010



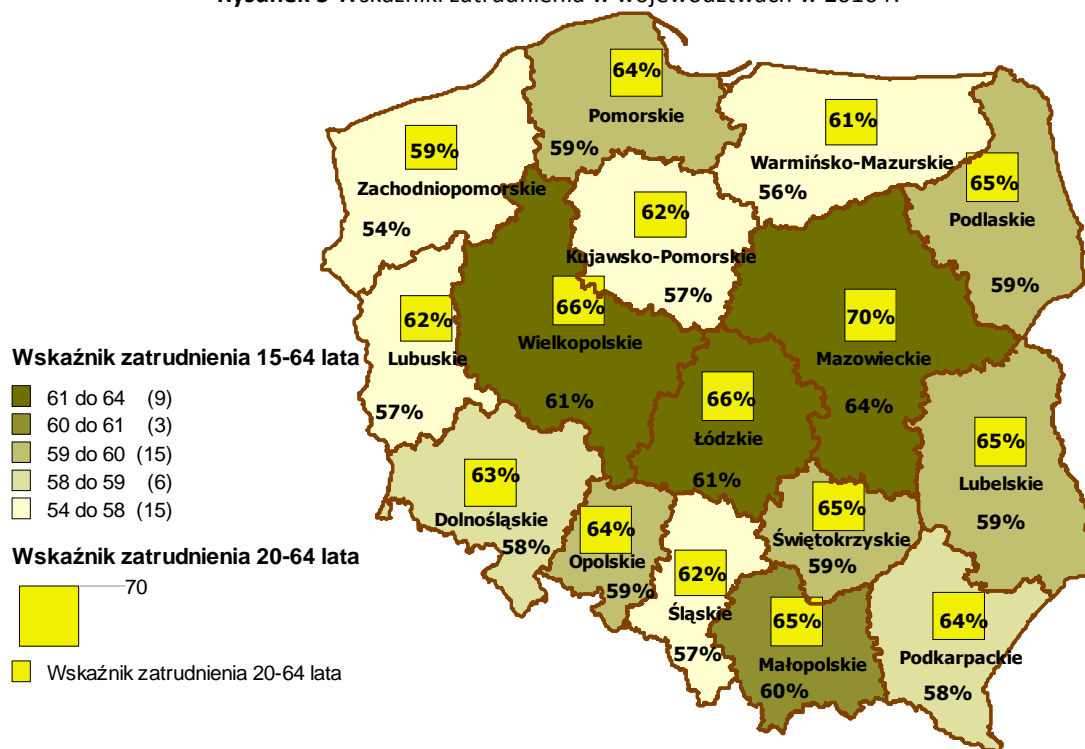
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Niekorzystne położenie regionu w stosunku do pozostałych województw dotyczy również zjawiska długookresowego bezrobocia. W 2010 r. bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy pozostawało według BAEL w województwie kujawsko-pomorskim 2,7% osób aktywnych zawodowo (Polska 2,5%), co lokuje województwo wśród 6 regionów o najwyższym poziomie tego zjawiska. Długotrwałe pozostawanie bez pracy nie jest istotnie uzależnione od płci – różnica między wskaźnikiem dla kobiet (2,7%) i mężczyzn (2,6%) wynosi 0,1 pkt. proc. (na poziomie kraju 0,2 pkt. proc.).

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-64 lata w regionie kujawsko-pomorskim w 2010 r. wynosił 56,9% i plasował się znacznie poniżej średniej dla kraju (59,3%). Poziom zatrudnienia mężczyzn (64,7%) jest wyraźnie wyższy niż kobiet (49,4%). Tylko w województwie zachodniopomorskim odnotowano niższy wskaźnik zatrudnienia kobiet (48,3%). Również w przypadku poziomu zatrudnienia, region kujawsko-pomorski charakteryzuje się **istotnym zróżnicowaniem wskaźnika w odniesieniu do kobiet i mężczyzn (15,3 pkt. proc.)**. Tylko w Wielkopolsce (17,4 pkt. proc.) i na Opolszczyźnie (16,4 pkt. proc.) występuje większa dysproporcja w zatrudnieniu kobiet i mężczyzn. Jednocześnie, wskaźnik zatrudnienia dla grupy wiekowej 20-64 lata⁴ w województwie kujawsko-pomorskim również jest niski i wynosi 62% w stosunku do średniej dla kraju na poziomie 64,6%. Mniej korzystna sytuacja występuje w województwie śląskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim. Zatrudnienie mężczyzn (70,3%) w regionie jest znacząco wyższe niż kobiet (54%). **Dysproporcja w poziomie zatrudnienia kobiet i mężczyzn w wieku 20-64 lata wynosi 16,3 pkt. proc. i należy do trzech najwyższych w kraju (po woj. opolskim i wielkopolskim).**

⁴ Wskaźnik stosowany do monitorowania celów strategii Europa 2020

Rysunek 5 Wskaźniki zatrudnienia w województwach w 2010 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Rozważając poziom zatrudnienia w województwie warto też przyrzeć się sytuacji grup osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, a mianowicie osób młodych oraz starszych. **Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata w ostatnich dwóch latach w regionie był wyższy niż w kraju.** W 2010 r. poziom zatrudnienia osób młodych wyniósł 26,9% (Polska 26,3%) i był znacząco wyższy w przypadku mężczyzn (30,7%) niż kobiet (23,2%). W porównaniu do roku ubiegłego wskaźnik zatrudnienia w regionie zmniejszył się o 1,5 pkt. proc., podczas gdy na poziomie kraju spadek zatrudnienia osób w wieku 15-24 lata wynosił 0,5 pkt. proc. Pod względem zatrudnienia osób młodych, województwo kujawsko-pomorskie plasuje się na 8 pozycji w kraju. Natomiast **poziom zatrudnienia osób starszych w regionie wskazuje, iż województwo kujawsko-pomorskie wyraźnie negatywnie odbiega w tym zakresie od pozostałych regionów.** Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w województwie wynosił 29,9% w stosunku do średniej dla kraju na poziomie 34%, co plasuje region na przedostatnim miejscu w kraju. Niższy wskaźnik zatrudnia osób starszych występuje tylko na Śląsku (27,9%). Jednak należy zaznaczyć, iż w przeciwieństwie do sytuacji osób młodych, **poziom zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata w regionie wzrósł aż o 3,2 pkt. proc. w stosunku do roku poprzedniego.** Na poziomie kraju również odnotowano poprawę zatrudnienia osób starszych, jednak w znacznie mniejszym zakresie (1,7 pkt. proc.). Warto również podkreślić, iż w regionie kujawsko-pomorskim poziom zatrudnienia kobiet w wieku 55-64 lata (20,2%) jest dwukrotnie niższy od poziomu zatrudnienia mężczyzn w tym samym wieku (41%). Na poziomie kraju również występuje znacząca dysproporcja w poziomie zatrudnienia mężczyzn w wieku 55-64 lata (45,2%) i kobiet (24,2%).

Również w zakresie zatrudnienia na wsi, województwo kujawsko-pomorskie charakteryzuje się stosunkowo niekorzystną sytuacją w porównaniu do pozostałej części kraju. W 2010 r. wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15 lat i więcej na wsi wynosił 48,2% i kształtował się poniżej średniej dla kraju (50,4%). Region zalicza się do pięciu województw o najniższym

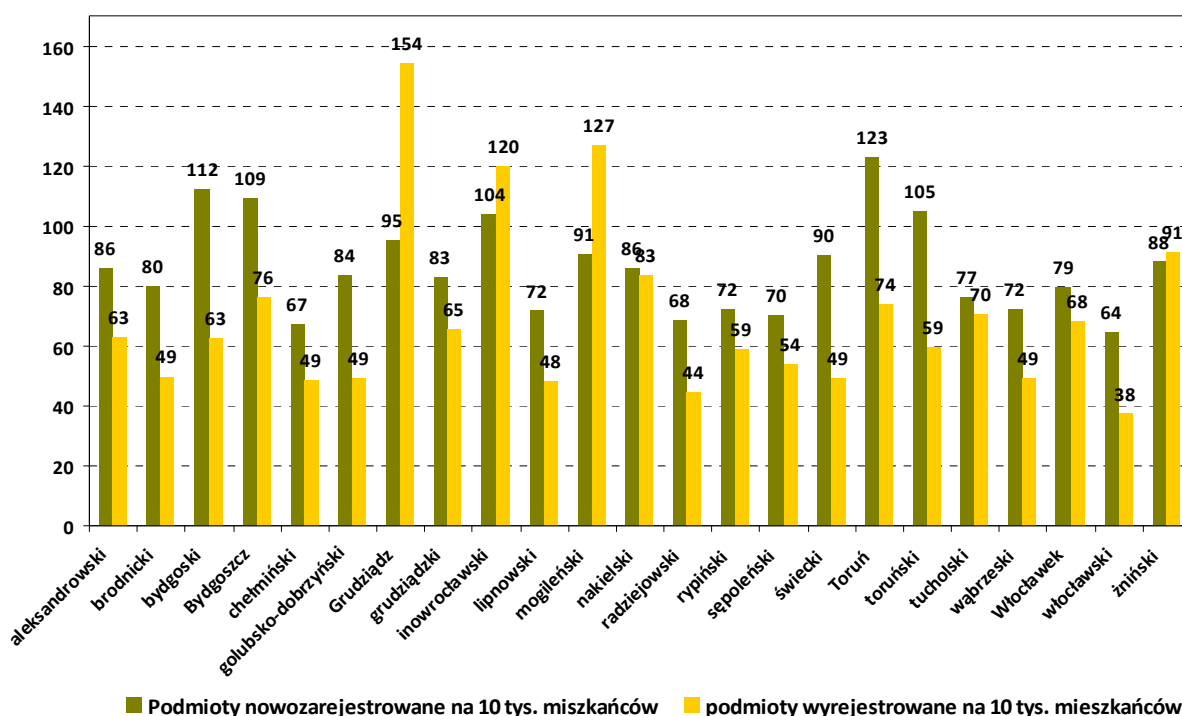
ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

poziomie zatrudnienia na obszarach wiejskich (zachodniopomorskie, warmińsko-mazurskie, śląskie i dolnośląskie). Warto zaznaczyć, iż w 2006 r. województwo również należało do regionów o stosunkowo niskim poziomie zatrudnienia na wsi, niemniej plasowało się na 10 pozycji w kraju z zatrudnieniem wynoszącym 45,5%.

Jeśli chodzi o przedsiębiorczość województwa kujawsko-pomorskiego mierzoną jako liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności, to region plasuje się znacznie poniżej średniej dla kraju (105). W regionie w 2010 r. na 10 tys. ludności zarejestrowano 94 podmioty gospodarcze, co plasuje region na 11. pozycji w Polsce. Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowano na Mazowszu (127), natomiast najmniej na Podkarpaciu (75). Jednocześnie, w województwie kujawsko-pomorskim wyrejestrowano z rejestru REGON 75 podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców.

Poniżej przedstawiono informacje nt. przedsiębiorczości w poszczególnych powiatach województwa. Warto zwrócić uwagę, iż w czterech powiatach (Grudziądz, inowrocławski, mogileński, żniński) w 2010 r. liczba podmiotów wyrejestrowanych przekracza liczbę nowo zarejestrowanych, co wskazuje na obniżenie poziomu przedsiębiorczości na danym obszarze. Szczególnie należy podkreślić, iż w Grudziądzu zarejestrowano 95 nowych podmiotów na 10 tys. ludności w stosunku do 154 wyrejestrowanych z rejestru na 10 tys. mieszkańców. Natomiast najkorzystniej sytuacja przedstawia się w powiecie bydgoskim, miasta Toruń oraz toruńskim, gdzie występuje stosunkowo wysoka przewaga liczby nowo zarejestrowanych podmiotów nad wyrejestrowanymi w odniesieniu do liczby mieszkańców.⁵

Rysunek 6 Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 10 tys. ludności w 2010r.



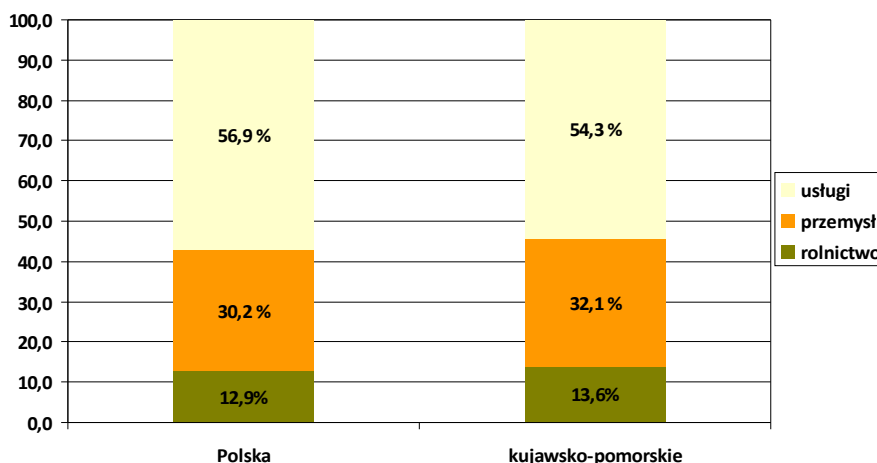
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

⁵ Ze względu na brak danych dotyczących ludności na koniec 2010 r., wykorzystano dane na koniec III kwartału 2010 r.

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Warto zaznaczyć, iż struktura zatrudnienia w województwie kujawsko-pomorskim odbiega od poziomu kraju. W regionie występuje większy udział zatrudnienia w przemyśle (1,9 pkt. proc.) i rolnictwie (0,7 pkt. proc.). W sektorze usług pracowało 54,3% osób zatrudnionych w województwie, co plasuje region na 10 pozycji wśród wszystkich województw. Najwyższy udział zatrudnienia w usługach dotyczy Mazowsza (66,3%), natomiast najniższy woj. świętokrzyskiego (48,3%). W stosunku do 2009 r. w regionie zmniejszyło się zatrudnienie w rolnictwie (o 2,2 pkt. proc.) oraz zwiększyło w przemyśle (o 0,9 pkt. proc.) i usługach (1,3 pkt. proc.).

Rysunek 7 Zatrudnienie według sektorów gospodarki w 2010 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie *SRK Podstawowe wskaźniki realizacji*, GUS kwiecień 2011 r.

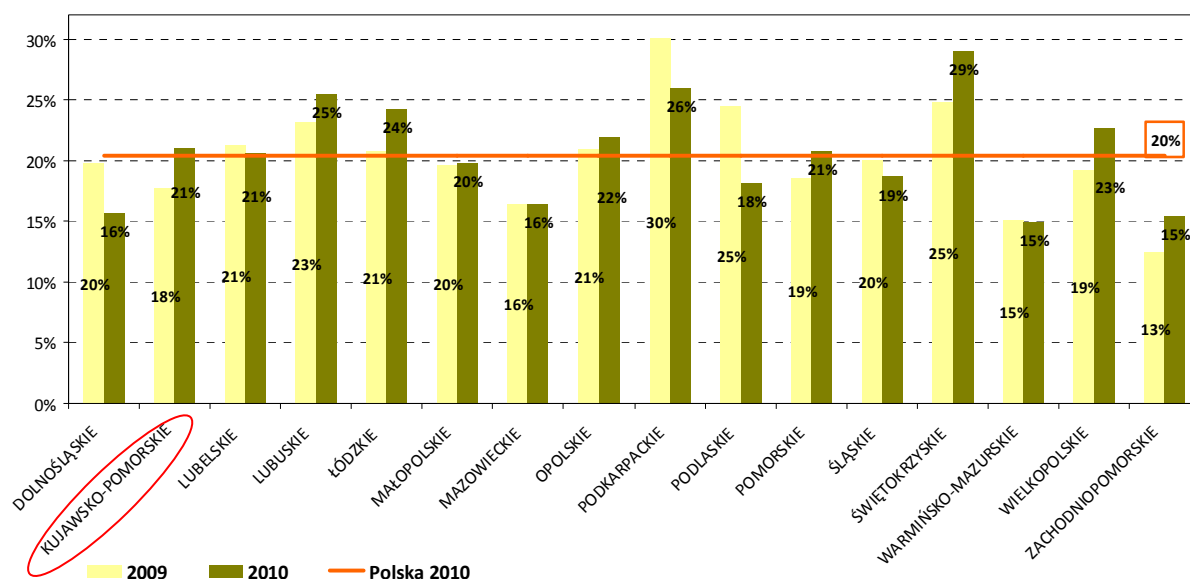
Sytuacja społeczna

Według stanu na koniec I półrocza 2010 r. ze świadczeń pomocy społecznej w postaci zasiłków okresowych w woj. kujawsko-pomorskim skorzystało 33,3 tys. mieszkańców, co stanowi 9% wszystkich świadczeniobiorców w kraju. Warto przypomnieć, iż ludność regionu stanowi 5% populacji kraju. Innymi słowy, klientami pomocy społecznej jest 1,6% mieszkańców regionu, co jest drugim najwyższym wynikiem w kraju (po woj. warmińsko-mazurskim – 1,9%). Jeśli odniesiemy liczbę klientów pomocy społecznej do populacji, to w regionie na 1000 mieszkańców 16 osobom przyznano decyzją pomoc społeczną (średnia dla kraju to 9 osób). Natomiast w 2009 r. z pomocy społecznej w regionie skorzystało blisko 41,8 tys. osób (2% mieszkańców), co plasowało województwo również na drugiej pozycji w kraju.

Sytuacja osób niepełnosprawnych w zakresie zatrudnienia w 2010 r. w województwie kujawsko-pomorskim znacząco się poprawiła. Poziom zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku 15-64 lata wzrósł aż o 3,3 pkt. proc. osiągając 21,1%. Począwszy od 2006 r. zatrudnienie osób niepełnosprawnych w regionie plasowało się poniżej średniej dla kraju, natomiast w 2010 r. wystąpiła zmiana tendencji – w chwili obecnej zatrudnienie niepełnosprawnych w województwie kujawsko-pomorskim jest wyższe od odnotowanego na poziomie kraju o 0,6 pkt. proc. Warto zaznaczyć, iż 2009 r. różnica dzieląca region od kraju wynosiła 2,2 pkt. proc. na niekorzyść województwa.

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Rysunek 8 Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych według regionów w latach 2009-2010 r.

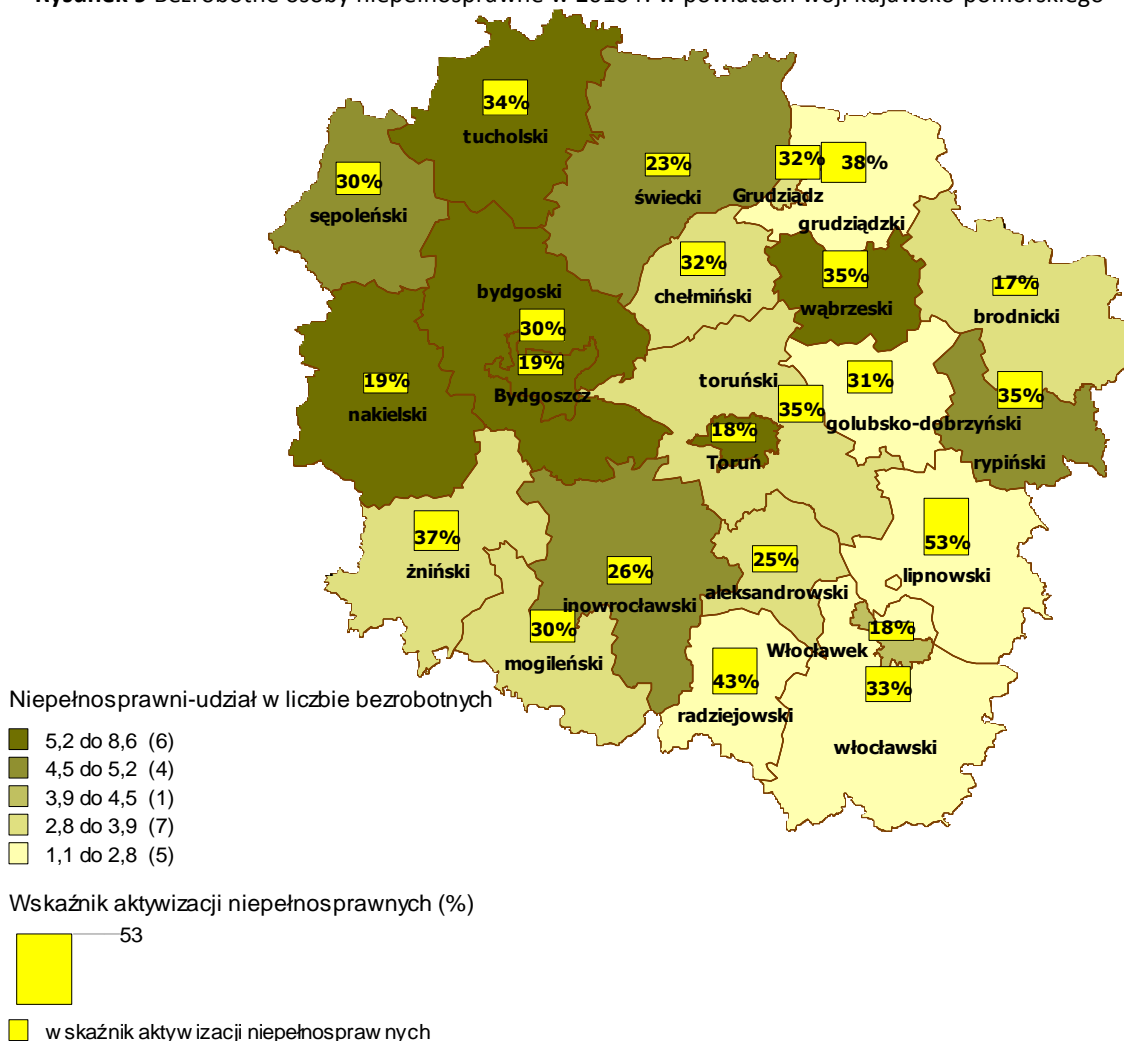


Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na koniec 2010 r. w regionie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych było blisko 6,3 tys. osób bezrobotnych, w tym ponad 3,1 tys. to kobiety. Niepełnosprawne osoby bezrobotne w regionie stanowią 4,5% ogółu osób bezrobotnych (w 2009 r. – 4,3%). Niemniej, udział niepełnosprawnych osób bezrobotnych w populacji bezrobotnych w regionie jest niższy niż w kraju (5,1%). Najwięcej osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych występuje w woj. łódzkim i lubuskim (po 7,6%), a najmniej w na Mazowszu i Podkarpaciu (po 3,7%). Udział osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych jest zróżnicowany w poszczególnych powiatach regionu i wynosi od 1,1% w powiecie lipnowskim do 8,6% w Bydgoszczy i powiecie wąbrzeskim (szczegóły przedstawiono na mapie poniżej).

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Rysunek 9 Bezrobotne osoby niepełnosprawne w 2010 r. w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w woj. kujawsko-pomorskim w 2010 r.*, WUP Toruń, maj 2011 r.

Liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych w 2010 r. zwiększyła się w województwie o 9,5% w stosunku do roku poprzedniego. Największy wzrost dotyczy powiatu grudziądzkiego (64,3%). W czterech powiatach (toruński, aleksandrowski, golubsko-dobrzyński, rypiński) liczba bezrobotnych osób niepełnosprawnych zmniejszyła się. Uczestnictwo w formach aktywnych podjęło blisko 2,5 tys. bezrobotnych osób niepełnosprawnych. Wskaźnik aktywizacji bezrobotnych osób niepełnosprawnych w województwie w 2010 r., określający stosunek osób podejmujących udział w wybranych formach aktywizacji⁶ do liczby osób nowo zarejestrowanych w danej kategorii bezrobotnych, zwiększył się w stosunku do roku poprzedniego (o 6,3 pkt. proc.) i wynosił 26%. W porównaniu do wskaźnika aktywizacji ogółu zarejestrowanych w regionie bezrobotnych na poziomie 29,1%, aktywność osób niepełnosprawnych można uznać za stosunkowo wysoką. Warto również zauważyć, iż w większości powiatów ze stosunkowo wysokim udziałem osób niepełnosprawnych wśród bezrobotnych (poza powiatem nakielskim i Toruniem) występuje jednocześnie wyższy od średniego poziom aktywizacji.

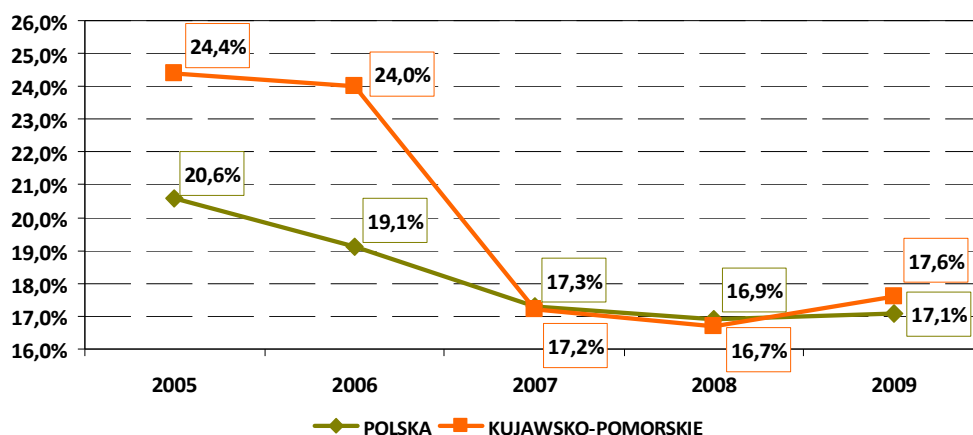
⁶ Zatrudnienie subsydiowane, szkolenia, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy/dorosłych, prace społecznie użyteczne

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Wśród grupy niepełnosprawnych bezrobotnych zarejestrowanych na terenie województwa, 56% stanowiły osoby powyżej 45 roku życia. Znaczna część osób była w wieku 25-44 lata (34,8%). Natomiast pozostałą część osób stanowiła grupa młodych 15-24 lata (9,2%). Jeśli chodzi o wykształcenie, to 72% osób niepełnosprawnych posiadała wykształcenie zasadnicze zawodowe, gimnazjalne lub podstawowe i niższe. Warto zaznaczyć, iż w grupie wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym wynosił 64%. Jednocześnie, 16,8% niepełnosprawnych ukończyło edukację na poziomie szkoły policealnej i średniej zawodowej, a 7,1% na poziomie średnim ogólnokształcącym. Pozostała część niepełnosprawnych (3,3%) miała wykształcenie wyższe (ogół bezrobotnych 7%). Podsumowując, niepełnosprawne osoby bezrobotne posiadają przeciętnie niższe wykształcenie niż charakteryzujące całą populację zarejestrowanych bezrobotnych w województwie. Warto również zaznaczyć, iż wśród bezrobotnych niepełnosprawnych dominowały osoby z dużym doświadczeniem zawodowym od 10 do 30 lat (42%).⁷

Poziom zagrożenia ubóstwem w województwie kujawsko-pomorskim wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 0,9 pkt. proc. i w 2009 r. wynosił 17,6%. Powyższe wskazuje, iż zagrożenie ubóstwem w regionie jest wyższe niż w kraju (o 0,5 pkt. proc.). Warto podkreślić, iż w 2008 r. województwo plasowało się nieznacznie poniżej średniej dla kraju z zakresie ubóstwa. W 2009 r. w największym stopniu ubóstwem zagrożeni byli mieszkańcy Lubelszczyzny (27,9%). Natomiast najkorzystniejsza sytuacja występowała w województwie opolskim (11%). Województwo kujawsko-pomorskie plasowało się na ósmej pozycji w kraju pod względem najwyższego poziomu zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych.

Rysunek 10 Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Jeśli chodzi o sytuację gospodarstw domowych, to przeciętna liczba osób pracujących w gospodarstwie w regionie w 2009 r. wynosi 1,14 i kształtuje się na poziomie średniej dla kraju (1,13). W stosunku do roku poprzedniego przeciętna liczba osób pracujących zmniejszyła się o 0,07 (na poziomie kraju o 0,03). Jednocześnie, w woj. kujawsko-pomorskim występuje wyższa przeciętna liczba osób pobierających świadczenia z ubezpieczeń

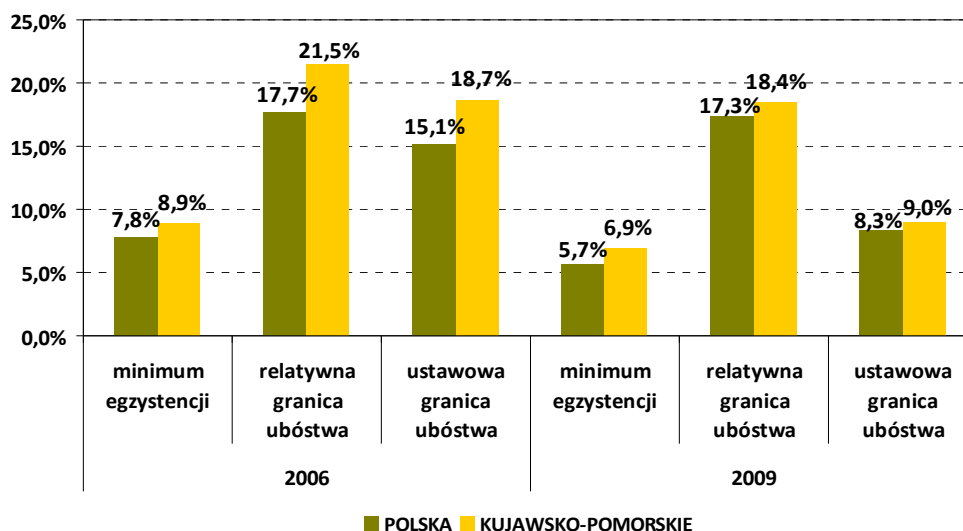
⁷ Wszelkie informacje nt. zarejestrowanych bezrobotnych osób niepełnosprawnych wskazano na podstawie *Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy niepozostający w zatrudnieniu w woj. kujawsko-pomorskim w 2010 r., maj 2011 r., WUP Toruń*

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

społecznych i pomocy społecznej w gospodarstwie domowym – 0,88 w stosunku do wartości dla kraju na poziomie 0,82. Warto zauważyć, iż wartość miernika w regionie wzrosła w stosunku do roku ubiegłego o 0,04 (na poziomie kraju pozostała bez zmian).

Wyższe zagrożenie ubóstwem w regionie kujawsko-pomorskim niż przeciętnie w Polsce potwierdzają również dane dotyczące trzech granic ubóstwa. W 2009 r. 18,4% mieszkańców województwa żyło poniżej relatywnej granicy ubóstwa. Niemniej, w porównaniu do 2008 r. odsetek ten zmniejszył się aż o 4,5 pkt. proc. (Polska o 0,3 pkt. proc.). Jeśli weźmiemy pod uwagę ustawową granicę, to wskaźnik zagrożenia ubóstwem w regionie wynosi 9%, co oznacza spadek aż o 5,9 pkt. proc. (Polska o 2,3 pkt. proc.). Jednak należy pamiętać, iż progi uprawniające do uzyskania świadczeń z pomocy społecznej nie zmieniły się od 2006 r. Niepokojący jest odsetek osób żyjących poniżej minimum egzystencji w województwie, który wynosi 6,9% w stosunku do średniej dla kraju na poziomie 5,7%. Jednocześnie warto wspomnieć, iż odsetek osób w wieku 18-59 lata żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących w 2009 r. w kujawsko-pomorskim kształtował się na poziomie wyższym niż w kraju (10,2%) i wynosił 12,3% (bez zmian w stosunku do 2008 r.).

Rysunek 11 Wskaźniki zagrożenia ubóstwem według granic ubóstwa w 2006 i 2009 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

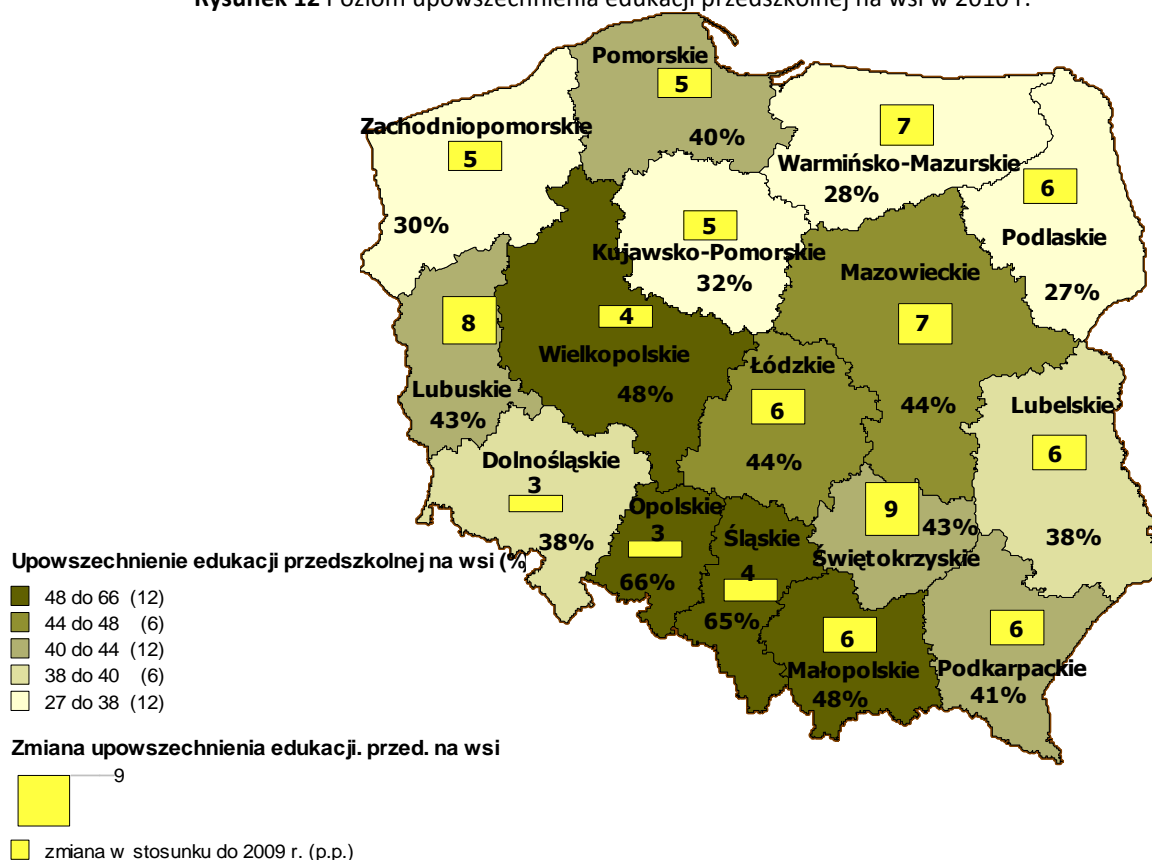
Edukacja i wykształcenie

Upowszechnienia edukacji przedszkolnej w woj. kujawsko-pomorskim wynosi 61,6% i **należy do najniższych w kraju**. Niższy odsetek dzieci w wieku 3-6 lat uczęszczających do przedszkola występuje tylko w województwie warmińsko-mazurskim (60,6%). W stosunku do roku poprzedniego upowszechnienie edukacji przedszkolnej w województwie zwiększyło się o 2,4 pkt. proc. Warto podkreślić, iż porównując do sytuacji z 2006 r. położenie regionu kujawsko-pomorskiego w zakresie edukacji przedszkolnej wśród województw pogorszyło się. W 2006 r. najniższy odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola dotyczył województwa świętokrzyskiego (50,5%) oraz warmińsko-mazurskiego i kujawsko-pomorskiego (po 50,7%). Jednocześnie warto podkreślić, iż pod względem dostępności miejsc w przedszkolach województwo kujawsko-pomorskie lokuje się dopiero na 13. miejscu w kraju. W 2009 r. w regionie na jedno miejsce w przedszkolu przypadało 2,2 dziecka (Polska 1,8). Najbardziej niekorzystna sytuacja występowała w powiecie toruńskim, gdzie stosunek liczby dzieci do miejsc w przedszkolach wyniósł aż 4,4. Natomiast najlepszy dostęp do przedszkoli w

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

województwie dotyczy Bydgoszczy (1,3). Tylko w trzech powiatach (Bydgoszcz, Toruń, Grudziądz) liczba dzieci przypadająca na miejsce w przedszkolu była niższa od średniej dla kraju (1,8).

Rysunek 12 Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej na wsi w 2010 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Nieco **bardziej korzystny obraz województwa kujawsko-pomorskiego** rysuje się, jeśli **weźmiemy pod uwagę upowszechnienie edukacji przedszkolnej na wsi**. W 2010 r. odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w placówkach na wsi wynosił 32,4%, co plasowało region na 13 pozycji w kraju. Niższe upowszechnienie edukacji przedszkolnej dotyczy woj. podlaskiego (27,4%), warmińsko-mazurskiego (27,9%) oraz zachodniopomorskiego (30,1%). Jednak warto podkreślić, iż **pomimo znacznego wzrostu odsetka dzieci uczęszczających do przedszkoli na wsi w stosunku do roku poprzedniego (o 5,1 pkt. proc.), województwo kujawsko-pomorskie wciąż należy do regionów o najniższym upowszechnieniu edukacji przedszkolnej na terenach wiejskich**.

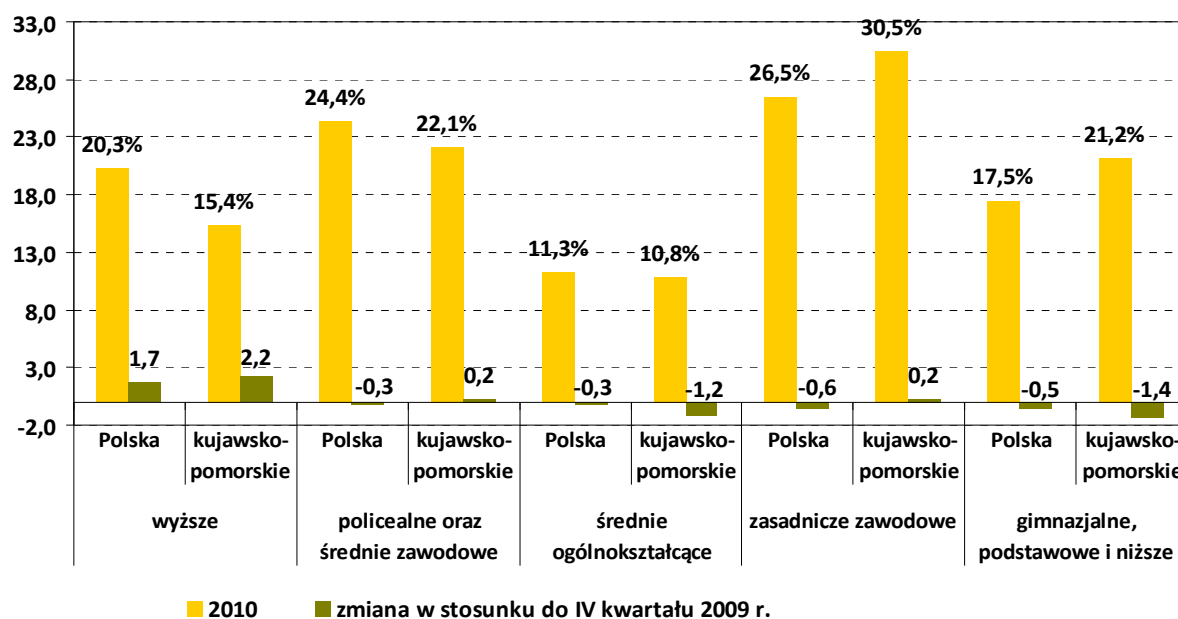
Warto wskazać, iż pod względem wyników **egzaminu gimnazjalnego** województwo kujawsko-pomorskie **należy do regionów o niższych średnich wynikach**. Uczniowie z województwa w części matematyczno-przyrodniczej uzyskali przeciętnie 23,3 pkt. (średnia 23,9), co plasuje region na 12. miejscu w kraju. W stosunku do roku poprzedniego uzyskana przeciętna liczba punktów obniżyła się o 1,8 pkt. W ramach wyników z części humanistycznej województwo również zajmuje 12. lokatę – uczniowie uzyskali 29,3 pkt. (średnia 30,3).⁸

⁸ Na podstawie *Osiągnięcia uczniów kończących gimnazjum w roku 2010, Sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego 2010*, Centralna Komisja egzaminacyjna

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Struktura ludności w wieku 15-64 lata według wykształcenia (IV kwartał 2010 r.) wskazuje, iż w regionie kujawsko-pomorskim występuje wyższy udział osób z niższym poziomem wykształcenia w stosunku do średniej dla kraju. Wykształcenie zasadnicze zawodowe posiadało 30,5% mieszkańców województwa (Polska 26,5%), a gimnazjalne i niższe 21,2% (17,5%). Warto podkreślić, iż stosunkowo wysoki udział osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym może być szansą w zakresie rozwoju branż strategicznych z punktu widzenia regionu. Jednocześnie region dzieli znaczący dystans do średniej dla kraju w zakresie ludności posiadającej wykształcenie wyższe. W województwie kujawsko-pomorskim 15,4% mieszkańców ukończyło edukację na poziomie wyższym (Polska 20,3%). Natomiast wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym legitymowało się 22,1% populacji (Polska 24,4%), a średnim ogólnokształcącym 10,8% (Polska 11,3%). Ponadto należy zaznaczyć, iż w regionie i w kraju występuje odmienny kierunek zmian w strukturze wykształcenia ludności. W województwie kujawsko-pomorskim nieznacznie zwiększa się udział mieszkańców z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz zasadniczym zawodowym (po 0,2 pkt. proc.), podczas gdy na poziomie kraju odsetek ten zmniejsza się (odpowiednio o 0,3 pkt. proc. i 0,6 pkt. proc.).

Rysunek 13 Udział ludności w wieku 15-64 lata według poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (IV kwartał 2010 r.)

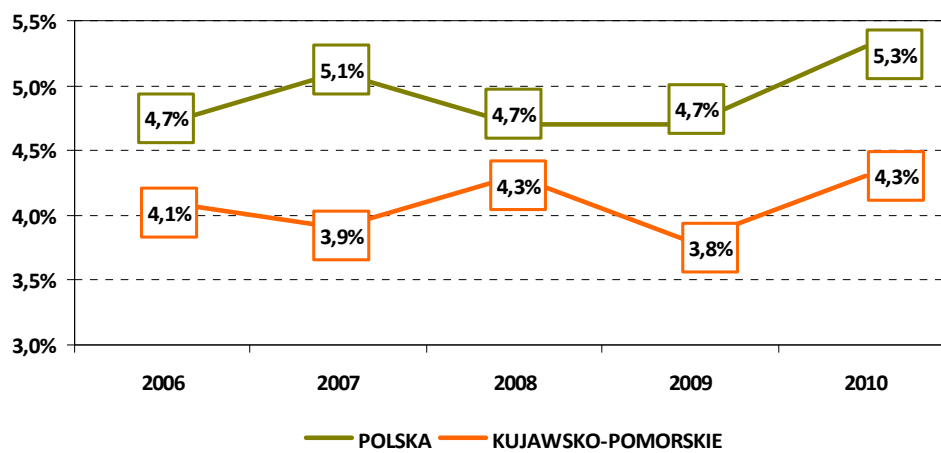


Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Poziom kształcenia ustawicznego osób w wieku 25-64 lata w województwie kujawsko-pomorskim od 2006 r. kształtuje się znacznie poniżej średniej dla kraju. Co prawda w 2008 r. dystans dzielący region od kraju zmniejszył się (wzrost wskaźnika w regionie do 4,3% i spadek na poziomie kraju do 4,7%), jednak w 2009 r. poziom kształcenia ustawicznego w regionie zmniejszył się do 3,8% (Polska bez zmian – 4,7%). W 2010 r. odsetek osób w wieku 25-64 lata kształcących się lub doszkalających w Polsce znacząco wzrósł i wyniósł 5,3%. W regionie kujawsko-pomorskim również zwiększył się odsetek osób uczestniczących w kształceniu ustawicznym osiągając poziom 4,3%, co plasuje region na 13. pozycji w kraju.

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Rysunek 14 Odsetek osób w wieku 25-64 lata kształcących się lub doszkalających – kształcenie ustawiczne dorosłych od 2006 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

ANALIZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ WOJEWÓDZTW

Spis ilustracji

Rysunek 1 Wskaźnik urbanizacji w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego (III kwartał 2010 r.)	4
Rysunek 2 Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego (IV kwartał 2010 r.)	5
Rysunek 3 Struktura zarejestrowanych osób bezrobotnych według poziomu wykształcenia (IV kwartał 2010r.)	6
Rysunek 4 Stopa bezrobocia według BAEL w woj. kujawsko-pomorskim w latach 2006-2010	8
Rysunek 5 Wskaźniki zatrudnienia w województwach w 2010 r.	9
Rysunek 6 Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 10 tys. ludności w 2010r.	10
Rysunek 7 Zatrudnienie według sektorów gospodarki w 2010 r.	11
Rysunek 8 Wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych według regionów w latach 2009-2010 r.	12
Rysunek 9 Bezrobotne osoby niepełnosprawne w 2010 r. w powiatach woj. kujawsko-pomorskiego.	13
Rysunek 10 Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym po uwzględnieniu w dochodach transferów społecznych	14
Rysunek 11 Wskaźniki zagrożenia ubóstwem według granic ubóstwa w 2006 i 2009 r.	15
Rysunek 12 Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej na wsi w 2010 r.	16
Rysunek 13 Udział ludności w wieku 15-64 lata według poziomu wykształcenia w ogólnej liczbie ludności w tym wieku (IV kwartał 2010 r.)	17
Rysunek 14 Odsetek osób w wieku 25-64 lata kształcących się lub doszkalających – kształcenie ustawiczne dorosłych od 2006 r.	18